

Functie bepaling bever leefgebied

Rijksweg A27 afrit 24 Avelingen

MEI 2023

SILVAVIR
ECOLOGISCH ADVIES
FAUNAWERK & GIS

Rapportage van Silvavir Ecologisch Advies
In opdracht van Arcadis Nederland B.V.

Functiebepaling van bever leefgebied

Rijksweg A27 afrit 24 Avelingen

Ing. [REDACTED]

Rapportage nr.: 2022-1003
Datum uitgave: 15 mei 2023
Versie: Definitief
Veldwerk: [REDACTED]
Auteur: Ing. [REDACTED]
Kwaliteitscontrole: Ing. [REDACTED]
Productie: Silvavir ecologisch advies
Kanaaldijk Oost 16
7433PP Schalkhaar
www.silvavir.com

Ing. [REDACTED]
Adviseur ecologie
[REDACTED]@silvavir.com
Tel: 0570-[REDACTED]

Opdrachtgever: [REDACTED]
Arcadis Nederland B.V.
Mercatorplein 1
5223 LL 's-Hertogenbosch
[REDACTED]@arcadis.com
06-[REDACTED]

Mei 2023

Rapportage van Silvavir ecologisch advies
In opdracht van Arcadis Nederland B.V.

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	2
SAMENVATTING	3
1. INLEIDING	4
1.1 Doel	4
1.2 Beschrijving van het plangebied.....	4
2. METHODE	5
3. RESULTATEN	6
4. CONCLUSIE	7

SAMENVATTING

Arcadis Nederland B.V. heeft Silvavir ecologisch advies een verzoek gedaan voor aanvullend onderzoek ten behoeve van het bepalen van de ecologische functie van een plangebied voor bevers (*Castor fiber*). Het plangebied bestaat uit de directe omgeving rondom afrit 24 Avelingen van de rijksweg A27 nabij Gorinchem. Tijdens eerder veldonderzoek in 2022 werd alleen het plangebied zelf bestudeerd en beoordeeld (). Dat onderzoek is in deze notitie aangevuld met veldonderzoek in de directe omgeving, data uit de Nationale databank Flora en Fauna (NDFP) en interviews met terreinbeheerders.

Op basis van aangetroffen verblijfplaatsen en geurmerken van bevers in 2022 werd destijds vastgesteld dat het Westelijk deel van het plangebied onderdeel uitmaakt van een vast territorium van één beverfamilie. Om beter te kunnen onderbouwen of het beverterritorium zich verder uitstrekt tot buiten het plangebied en wat de functie is van het plangebied voor bevers zijn ook omliggende territoria van bevers zo goed als mogelijk in kaart gebracht. Hiervoor is aanvullend veldonderzoek uitgevoerd in een straal van 3 kilometer rondom het plangebied waarbij is gezocht naar bevers en hun sporen. Deze gegevens zijn aangevuld met data uit de NDFP en op basis daarvan is een kaartje opgesteld met verblijfplaatsen.

De topografische ligging van het plangebied en de omliggende regio is bestudeerd met behulp van luchtfoto's en de Algemene Hoogtekaart Nederland (AHN). Hiermee zijn de waarschijnlijke ligging van verschillende beverterritoria bepaald welke vervolgens ook op een concept kaartje zijn ingetekend. Er hebben op basis van een concept van deze kaart interviews plaats gevonden met lokale medewerkers van Waterschap Rivierenland, Staatsbosbeheer en Brabants Landschap. Hen is gevraagd om met lokale gebiedskennis de kaart kritisch te bekijken en daar waar nodig gegevens aan te vullen. Met deze aanvullende informatie is een definitieve kaart opgemaakt (figuur 2).

Het gecreëerde overzicht laat zien dat in het gebied in een straal van 3 kilometer rondom het plangebied alle voor bevers geschikt leefgebied is bezet door bevers. Er bevinden zich aansluitend aan het plangebied territoria van bevers in beide richtingen van de Merwede. Het Westelijk deel van het plangebied bestaat uit ongeveer 2,5 hectare geschikt leefgebied voor bever en daarmee waarschijnlijk te klein voor een op zichzelf staand territorium. Ook de intensief belopen wissel aan de Zuidzijde ontsluit het plangebied naar de Merwede en is een indicatie dat het plangebied onderdeel is van een groter geheel. De dichtstbijzijnde burchtlocaties elders liggen op minder dan een kilometer naar het Westen en Zuiden. Het plangebied ligt daarmee binnen het bereik van de bevers die daar huizen.

Op basis van de AHN blijkt dat het plangebied ten minste twee meter hoger ligt dan vrijwel alle omliggende gronden in de uiterwaarden die in een straal van 3 kilometer rond het plangebied als geschikt leefgebied voor bevers kunnen worden beschouwd. Vergelijking van de resultaten van veldonderzoeken in 2022 en 2023 en waarnemingen van medewerkers van Waterschap Rivierenland tonen aan dat verblijfplaatsen binnen het plangebied in verval raken. Dit wijst erop dat verblijfplaatsen hier niet permanent in gebruik zijn maar van tijdelijk aard zijn. Het leefgebied van bevers in het plangebied is dynamisch. Het plangebied heeft daarmee een functie als hoog water vlucht gebied voor de territoria van bevers ten Zuiden en/of ten Westen van het plangebied.

1. INLEIDING

Arcadis Nederland B.V. heeft Silvavir ecologisch advies een verzoek gedaan voor het uitvoeren van aanvullend onderzoek naar bever (*Castor fiber*). Het te onderzoeken plangebied bestaat uit de directe omgeving rondom afrit 24 Avelingen van de rijksweg A27 nabij Gorinchem. (figuur 1). Hier zijn door omstanders waarnemingen gedaan en ook filmpjes gemaakt van bevers. De functie van het plangebied en de ligging van mogelijke verblijfplaatsen voor bever is echter tot op dat moment onbekend.

Figuur 1: Het plangebied ligt aan weerszijden van de afrit Avelingen van de rijksweg A27 nabij Gorinchem.

1.1 Doel

Het doel van het onderzoek is om in aanvulling op eerder onderzoek in 2022 nader te bepalen wat de functie van het plangebied is voor bever.

1.2 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied ligt aan weerszijden van de rijksweg A27 ter hoogte van afrit 24 Avelingen ten westen van Gorinchem (ZH). Het bestaat uit openbaar groen wat ten noorden grenst aan het Kanaal van Steenenhoek ten zuiden aan de Boven Merwede. Aan de oost- en westzijde grens het plangebied aan industrieterrein Avelingen Oost.

Het deel van het plangebied ten oosten van de rijksweg A27 betreft hoger gelegen en droog loofbos wat wordt gedomineerd door populier en meidoorn. Er bevindt zich in dit deel van het plangebied geen open water. Het deel van het plangebied ten westen van de Rijksweg A27 betreft lager gelegen grond tussen dijklichamen. Dit gebied wordt gedomineerd door natte moerasvegetatie bestaande uit soorten als riet, schietwilg en zwarte els met dooradering van open water. Door het moerasgebied loopt een sloot welke aansluit op de dijk van de boven Merwede naar het zuiden. Ten oosten van deze sloot ligt een vergelijkbaar nat gebied met enkele hoge populieren en bramenruigtes.

2. METHODE

Om gefundeerd te kunnen onderbouwen wat de functie is van het plangebied voor bevers zijn omliggende territoria van bevers in kaart gebracht. Als onderzoeksgebied voor deze casus is daar een straal van 3 kilometer rondom het plangebied aangehouden, gebaseerd op een vaak genoemde oeverlengte die past bij de territorium van bever (BIJ12, 2017; ██████████, 2012; Zoogdiervereniging, 2023). Hiervoor heeft een bureaustudie plaats gevonden, is er veldonderzoek uitgevoerd en zijn interviews gevoerd met kenners van het gebied.

De gegevens van het veldonderzoek uit 2022 zijn aangevuld met alle bekende data van bevers uit de NDFB binnen een straal van 3 kilometer rond het plangebied. Er zijn in dit stadium aanvullende gegevens opgevraagd bij Waterschap Rivierenland en Natuur- en vogelwacht Biesbosch. Hiermee is een concept kaartje opgesteld met verblijfplaatsen van bevers.

Op 14 maart 2023 is veldonderzoek uitgevoerd, aanvullend op het veldonderzoek van oktober 2022, waarbij naast het plangebied ook een straal van 3 kilometer rondom het plangebied is onderzocht. Tijdens de inspectie is gericht gezocht naar bevers, geurmerken, vraatsporen, wissels en legers/burchten/holen. Hierbij is gebruik gemaakt van lieslaarzen, verrekijker, zaklamp, endoscoop en warmtebeeldcamera. De nadruk van het veldbezoek lag op de bekende verblijfplaatsen van bevers.

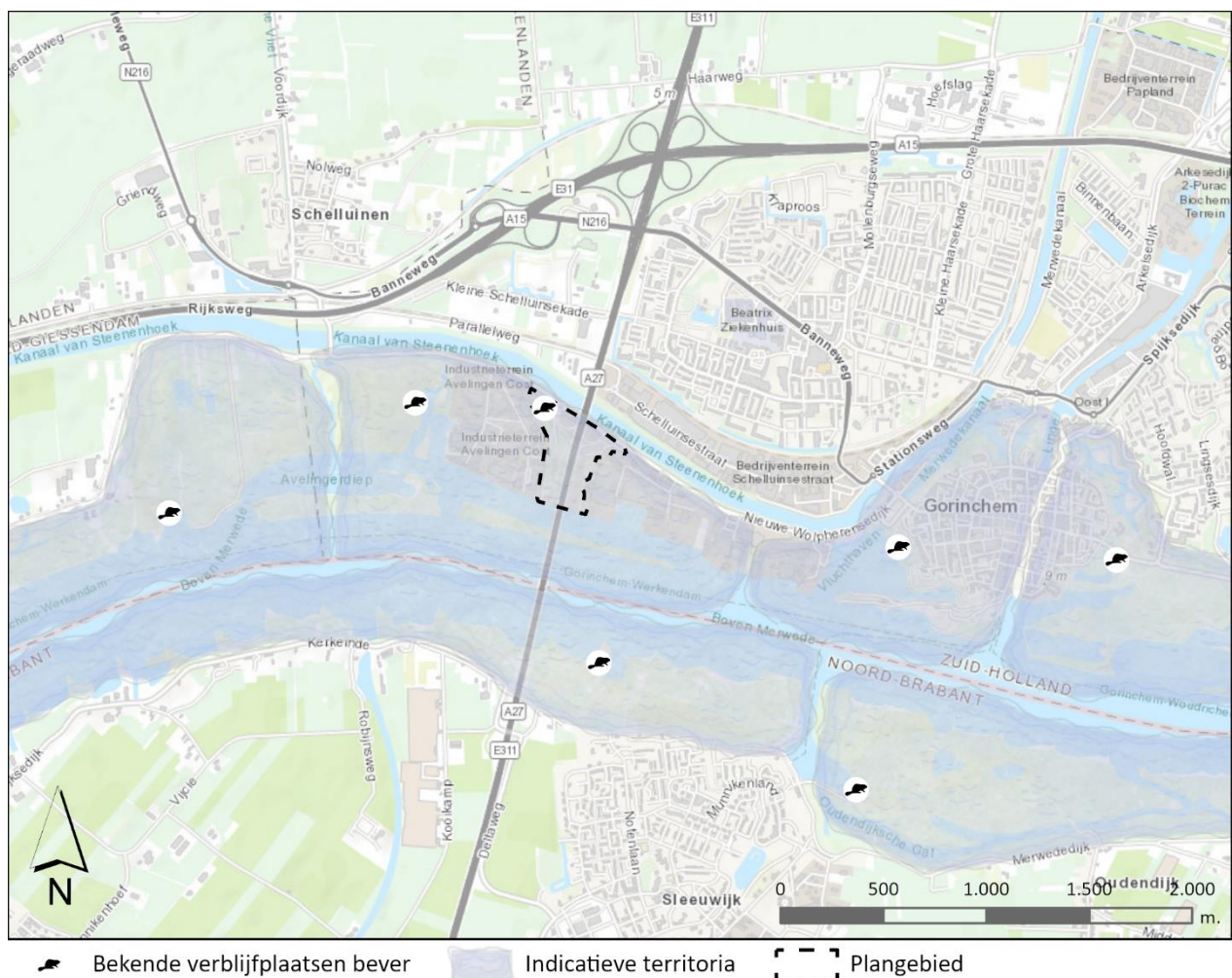
Vervolgens zijn de topografische ligging van het plangebied en de omliggende regio nader bestudeerd met behulp van luchtfoto's en de Algemene Hoogtekaart Nederland (AHN). Samen met de locaties van verblijfplaatsen is hiermee een inschatting gemaakt van ligging van de begrenzing van verschillende beverterritoria. Ook de territoria zijn op het concept kaartje ingetekend.

Op basis van de hierboven omschreven conceptkaart met ligging van verblijfplaatsen en waarschijnlijke begrenzing van beverterritoria hebben er interviews plaatsgevonden met medewerkers van Waterschap Rivierenland, Staatsbosbeheer en Brabants Landschap. Hierbij is gevraagd om met de bij hen aanwezige lokale gebiedskennis de kaart kritisch te bekijken en daar waar nodig gegevens aan te vullen. Ten slotte heeft er overleg plaats gevonden met een soortexpert van de Zoogdiervereniging waarbij de mogelijke functie van het plangebied voor bevers inhoudelijk is besproken.

3. RESULTATEN

Tijdens het veldwerk zijn er in het plangebied vaste rust- en verblijfplaatsen van bever in de vorm van één oeverhol aangetroffen. Ook zijn er geurmerken (2 stuks) en op verschillende plekken vraatsporen aangetroffen. De geurmerken bevonden zich beide op wissels waarvan degene die het plangebied verbindt met de Merwede sterk belopen was. De verblijfplaats bevindt zich in het relatief steile talud dat grenst aan open water van het moerasgebied in het uiterste noordwesten van het plangebied. Overige locaties met verblijfplaatsen van bevers in de periferie van het plangebied zijn bezocht waarbij verse vraatsporen van bevers zijn aangetroffen. De verblijfplaatsen zelf zijn niet aangetroffen vanwege geïsoleerde ligging, onbereikbaarheid door hoog water en ontbrekende betredingstoestemming. De NDFP en lokale gebiedskennis laat echter een compleet beeld zien van de situatie waardoor een veldbezoek aan de verblijfplaatsen niet noodzakelijk is.

Het gecreëerde overzicht op de kaart laat een compleet beeld zien in het gebied in een straal van 3 kilometer rondom het plangebied en alle voor bevers geschikt leefgebied is bezet door bevers (figuur 2). Er bevinden zich aansluitend aan het plangebied territoria van bevers in beide richtingen van de Merwede. Het kanaal van Steenhoek is niet onderzocht. Omdat er vanuit het plangebied geen verbinding is met open water en er geen wissel loopt naar deze zijde kan worden geconcludeerd dat het plangebied niet in verbinding staat met mogelijke beverterritoria die zich hier bevinden.

Figuur 2. Overzichtkaart met de ligging van verblijfplaatsen en een inschatting van de begrenzing van territoria.

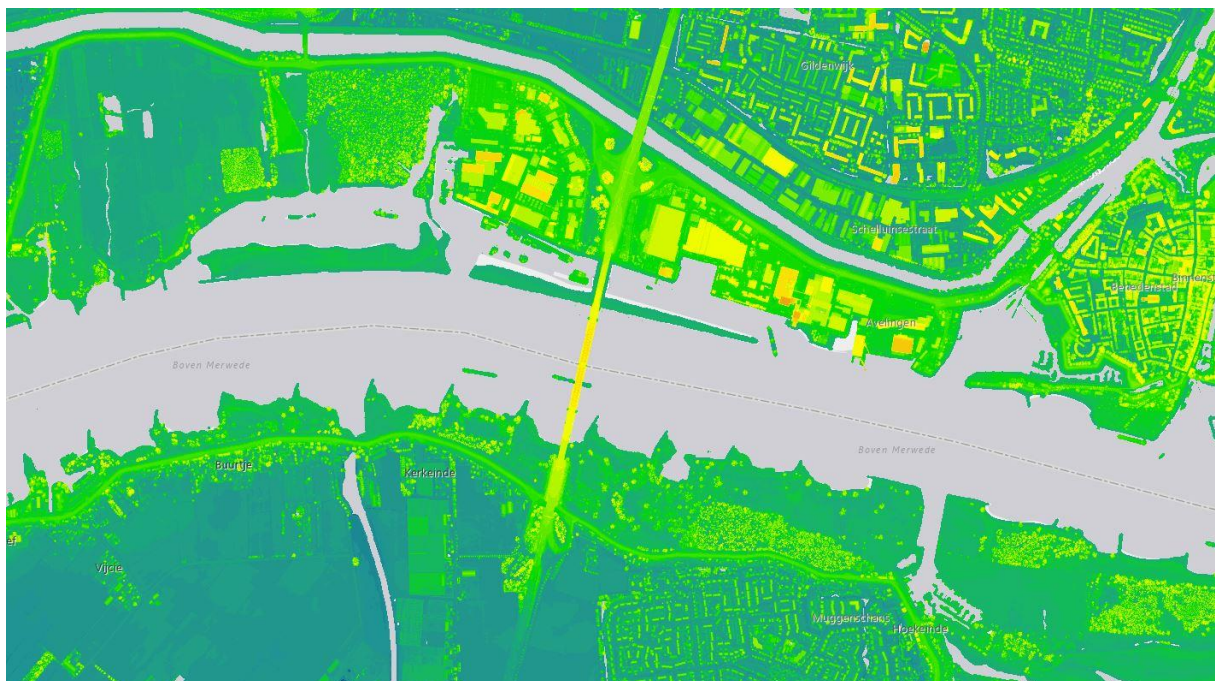
4. CONCLUSIE

Op basis van de AHN blijkt dat het plangebied ten minste twee meter hoger ligt dan vrijwel alle omliggende gronden in de uiterwaarden die in een straal van 3 kilometer rond het plangebied als geschikt leefgebied voor bevers kunnen worden beschouwd (figuur 3). Vergelijking van de resultaten van veldonderzoeken in 2022 en 2023 en waarnemingen van medewerkers van Waterschap Rivierenland tonen aan dat verblijfplaatsen binnen het plangebied van tijd tot tijd in verval raken. Dit wijst erop dat verblijfplaatsen hier niet permanent in gebruik zijn maar van tijdelijk aard zijn.

Dat blijkt ook uit het feit dat er slechts één oeverhol aanwezig was tijdens het veldbezoek in maart 2023 terwijl er in oktober 2022 twee oeverholen en drie legers werden aangetroffen. De in 2022 aangetroffen oeverholen in het plangebied bevonden zich opvallend genoeg boven de waterlijn. Een verklaring hiervoor is de aanwezigheid van hoge waterstanden ten tijde van de aanleg van het oeverhol waarna het waterpeil weer is gezakt.

Het Westelijk deel van het plangebied bestaat uit ongeveer 2,5 hectare geschikt leefgebied voor bever en daarmee waarschijnlijk te klein voor een op zichzelf staand territorium. Ook de intensief belopen wissel aan de Zuidzijde ontsluit het plangebied naar de Merwede en is een indicatie dat het plangebied onderdeel is van een groter geheel. De dichtstbijzijnde burchtlocaties elders liggen op minder dan een kilometer naar het Westen en Zuiden. Het plangebied ligt daarmee binnen het bereik van de bevers die daar huizen.

Het leefgebied van bevers in het plangebied is dynamisch. Het plangebied heeft een functie als hoog water vlucht gebied voor de bevers die in territoria leven ten Zuiden en/of ten Westen van het plangebied. Deze conclusie is doorgesproken met een soortexpert op het gebied van bevers van de Zoogdiervereniging en ecologisch zeer aannemelijk bevonden.

Figuur 3. De Algemene Hoogtekaart Nederland laat zien dat het plangebied hoger ligt dan de omliggende uiterwaarden.

5. LITERATUUR

BIJ12, 2017. Kennisdocument bever *Castor fiber*. Versie 1.0, juli 2017. BIJ12 - Uitvoeringsorganisatie voor de gezamenlijke provincies, Utrecht.

████████████████████ 2012. Bevers. Zoogdierverseniging en KNNV Uitgeverij.

Kenniscentrum Bever. Geraadpleegd in mei 2023.

<https://www.kenniscentrumbever.nl/symposia/vormen-bevers-een-gevaar-voor-de-infrastructuur>

Westra, 2022. Onderzoek leefgebied bever (*Castor fiber*) ter hoogte van de Rijksweg A27 afrit Avelingen. Rapportagenummer 2022-1003. Silvavir ecologisch advies, Schalkhaar.

Zoogdierverseniging. Webpublicatie. Geraadpleegd in mei 2023.

<https://www.zoogdierverseniging.nl/zoogdiersoorten/bever>